

4.TEMA:DİLİN ZENGİNLİĞİ

➤ Neler Öğreneceksiniz?

- Roman, roman türünün özellikleri, romanın tarihsel gelişimi
- Roman türleri
- Anlatımın özellikleri, anlatım biçimleri ve anlatım teknikleri
- Metinlerin üslup özellikleri
- Çalığışu romanının tahlili (sınavda çıkmayabilir)
- Eleştiri, eleştiri türünün özellikleri
- Sıfatlar ve zarflar (sınavda çıkmayabilir)
- Metinlerde kişilerin ruh hallerinin çözümlenmesi
- Metinlerde zaman ve mekânın kişiler üzerindeki etkileri
- Metinlerden yola çıkarak dönemin anlayışını yansıtan ifadelerin tespit edilmesi
- Bir metin yazabilme

➤ Roman Nedir?

Olmuş ya da olması mümkün olayları kişi, yer, zaman bağlamında anlatan, okuyucuda estetik zevk uyandırma amacı güden, hikâyeye göre daha **uzun**, anlatmaya dayalı edebi bir türdür.

Özellikleri:

- Roman olay örgüsü, kişiler, yer ve zaman öğelerinden oluşur.
- Öyküden farklı olarak romanlarda bu öğeler daha ayrıntılı daha kapsamlı bir biçimde ele alınır.
- Romanda, kahraman, mekân ve olaylar daha çok ve çeşitlidir.
- Romanlarda birden çok anlatıcı ve bakış açısı görülebilir.
- Romanlarda betimlemelerin yanı sıra ruhsal çözümlemelere de sıkça yer verilir.
- Romanda betimlemelere ve psikolojik tahlillere öyküden daha geniş yer verilir.
- Romanda olaylar, roman kahramanlarının karakter özelliklerinden doğar.
- Romanların olay örgüleri olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkilerinden doğar.
- Romanlar işlediği konulara göre; sosyal roman, serüven (macera) romanı, tarihi roman, egzotik roman, psikolojik roman (tahlil romanı), polisiye, biyografik ve otobiyografik roman gibi türlere ayrılır.

KISACA ROMAN

- a. Uzun
- b. düzyazı (nesir)
- c. olaya ve anlatmaya dayalı
- d. Kurmaca gerçeklik

!!!!!!!ÖNEMLİ BİLGİ!!!!!!!

- Roman türünün ilk örneği İspanyol yazar Cervantes'in **Don Kişot** adlı eseridir. (17.yy)
- Türk edebiyatında ise ilk yerli roman Şemsettin Sami'nin yazdığı **Taaşuk-ı Talat ve Fitnat**'tır.

Roman Türleri*****

- **Sosyal roman:** Ekonomik bunalımlar, sınıfsal çelişkiler, rejim değişiklikleri, köyden kente göç gibi toplumsal sorunları konu edinen romanlardır: Sefiller (Victor Hugo), **Çalıkuşu (Reşat Nuri Güntekin)**, Felatun Bey'le Rakım Efendi (Ahmet Mithat Efendi), Araba Sevdası (Recaizade Mahmut Ekrem)
- **Macera (Serüven) romanları:** Kahramanın başından geçen hareketli maceralı olayları anlatan romanlardır. Merak ögesi romana hakimdir: Üç Silahşörler / Monte Kristo Kontu (Aleksandre Dumas)
- **Tarihî roman:** Tarihî dönem, olay ve kişileri konu edinen romanlardır: Notre Dame'ın Kamburu (Victor Hugo), **Cezmi (İlk tarihî roman, Namık Kemal)**, Devlet Ana (Kemal Tahir), Osmancık (Tarık Buğra)
- **Psikolojik roman (Tahlil Romanı):** Roman kahramanlarının psikolojisini tahlillerle anlatan romanlardır: **Eylül (Mehmet Rauf, ilk psikolojik roman örneği)**, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu (Peyami Safa)
- **Bilim Kurgu romanı:** Gelecekte olabilecek olayları bilimsel bir yaklaşımla, hayal gücünü de kullanarak anlatan romandır. (Ben Robot-Isaac Asimov, Cesur Yeni Dünya – Aldous Huxley, 1984 – George Orwell)
- **Fantastik roman:** Gerçeküstü olay, kişi ve yerleri konu alan romanlardır. (Harry Potter, Yüzüklerin Efendisi)
- **Polisiye roman:** Polisiye olayların konu edildiği; aksiyon, gizem, heyecan, korku vb. öğeler içeren roman türüdür. (Sherlock Holmes, Esrar-ı Cinayât (Ahmet Mithat Efendi, İlk Türk polisiye romanı)
- **Egzotik roman:** Başka ülkelerin doğasını ve insanlarını anlatan romanlardır: Nilgün (Refik Halit Karay), İzlanda Balıkçısı (Pier Loti)
- **Tezli roman:** Toplumsal ya da siyasal bir sorunu konu edinen, bir tez (ileri sürülerek savunulan görüş, iddia) içeren roman türüdür. (Yaban- Yakup Kadri Karaosmanoğlu)
- **Biyografik Roman:** Topluma mal olmuş bir kişinin yaşamını, yaptıklarını yaşadığı döneme katkılarını anlatan romanlardır: Bir Bilim Adamının Romanı (Oğuz Atay)
- **Otobiyografik Roman:** Yazarın kendi hayatını konu edindiği romanlardır: Tom Savvyer'in Maceraları (Mark Twain), Baba Evi/Avare Yıllar (Orhan Kemal), Dokuzuncu Hariciye Koğuşu (Peyami Safa, psikolojik ve otobiyografik özellikler gösterir.)
- **!!!!UYARI!!!!**
- **Roman türleri ile ilgili soru çıkacaktır. Nasıl çıkabilir?**
- **Çalıkuşu romanı konusuna göre ne tür romandır? Gerekçesiyle birlikte açıklayınız.**
- **Yukarıda özeti verilen roman konusuna göre ne tür romandır? Metinden örnek vererek açıklayınız.**
- **Aşağıda verilen romanların konusuna göre ne tür roman olduğunu karşılına yazınız.**

TÜRK EDEBİYATI'NDA ROMAN TÜRÜ VE İLKLER

• Türk edebiyatında roman türündeki ilk örnekler **Tanzimat Dönemi**'nde vermeye başlamıştır. **(19.yy)**
Roman türü önce Batı edebiyatından çevirilerle edebiyatımıza girmiştir, daha sonra ilk yerli örnekler verilmiştir.

- **İlk çeviri roman:** Yusuf Kâmil Paşa'nın Fenelon'dan çevirdiği Telemak
- **İlk yerli roman:** Şemsettin Sami'nin yazdığı Taaşşuk-ı Talât ve Fitnat
- **İlk edebî roman:** Namık Kemal'in yazdığı İntibah
- **İlk tarihî roman:** Namık Kemal'in yazdığı Cezmi
- **İlk köy romanı:** Nabizade Nazım'ın yazdığı Karabibik
- **İlk realist roman:** Recaizade Mahmut Ekrem'in yazdığı Araba Sevdası
- **İlk psikolojik roman denemesi ve ilk tezli roman:** Nabizade Nazım'ın yazdığı Zehra romanıdır.
- **İlk psikolojik roman:** Mehmet Rauf'un yazdığı Eylül
- **İlk polisiye roman:** Ahmet Mithat Efendi-Esrâr-ı Cinayet
- **İlk post-modern roman:** Oğuz Atay-Tutunamayanlar

• Türk edebiyatında roman türündeki asıl büyük gelişmeler **Servetifünun, Millî Edebiyat ve Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**’nda olmuştur. Servetifünun yazarı **Halit Ziya Uşaklıgil** Batılı roman tekniğine uygun olarak kaleme aldığı Mai ve Siyah, Aşk-ı Memnu gibi romanlarıyla modern Türk romancılığının temellerini atmıştır.

!!!!UYARI!!!!

- **Roman türünün ilk örnekleri edebiyat öğretmenleri tarafından yazılarda sıklıkla sorulur. Bunları ezberlerseniz iyi olur.**

Romanın Yapı Unsurları

Bir romanın temelini oluşturan yapı unsurları şunlardır:

a) Olay Örgüsü: Romanların merkezinde bir olay yer almaktadır. Aslında tek bir olay etrafında birbirine bağlanan birçok olay örgüsü bulunmaktadır ve bu olay örgülerinin tamamı da merkezdeki olayı desteklemektedir. Olay örgüleri arasında da neden-sonuç ilişkisi altında bir bütünlük mevcuttur.

b) Kişi: Anlatılan olaylar belirli kişiler tarafından gerçekleştirilir ve olaylar sırasında her kahramanın belli bir rolü bulunmaktadır. Roman kişileri kadro olarak eserde oldukça zengin bir şekilde yer almaktadır. Ayrıca eserde yer alan kahramanlar ayrıntılı bir şekilde tanıtılmakta ve betimlenmektedir. Kişiler karşımıza iki şekilde çıkmaktadır: **Tip ve Karakter.**

Tip: Başka kişilerde de bulunan ortak özellikleri üstünde barındıran, temsil ettiği grubun niteliğini belirgin bir şekilde yansıtan roman kahramanı tiptir. Tip olan kişinin vurgulanan yani temsil ettiği özellik güçlü bir şekilde okuyucuya hissettirilir. Örneğin; Felatun Bey ile Rakım Efendi romanındaki "Felatun Bey" Batı taklitçiliği ve alafrangalığı ile olumsuz tipe, "Rakım Efendi" ise, dürüstlüğü ve çalışkanlığı ile olumlu tipe örnek olarak verilebilir. Çalıkuşu’ndaki “Feride” ise, ideal bir öğretmen ve genç kız tipidir.

Karakter: Tip özelliği göstermeyip kahramanın kendine özgü davranışları ile başka özellikteki kişilerden ayrılan, çok yönlü davranış gösteren roman kişisidir. Olayların durumuna göre karakterin davranışlarında da değişiklikler gözlenir ve davranışlarını önceden tahmin etmek mümkün olmamaktadır.

Tip ve Karakter Arasındaki Fark Nedir?

- Tip belli bir zümreyi temsil ederken karakter kendine özgü özellikleriyle ön plana çıkar. Yani tip genel, karakter özeldir denilebilir.
- Tip genel olduğundan farklı eserlerde de karşımıza çıkabilir fakat karakter özel olduğundan başka eserlerde karşımıza çıkma olasılığı yoktur.
- Tip tek yönlüken karakter çok yönlüdür.

c) Zaman: Her olayın mutlaka bir gerçekleşme zamanı vardır. Bu nedenle eserde zaman kavramları sıklıkla kullanılabilir. Eserlerde genellikle “-di’li geçmiş zaman” kipi anlatım tercih edilir. Eserde zaman kronolojik bir sırayla verilebileceği gibi geçmişe-geleceğe gidiş şeklinde de aktarılabilir.

d) Mekân (Yer): Anlatılan olayların meydana geldiği yer de yapı unsurlarındandır. Eserde gerçekleşen olaylarla bağlantılı bir şekilde uygun bir mekân yazar tarafından kurgulanır. Bu türde mekân tahlilleri de önemli bir yer tutarken aktarılan olayların yapısına göre mekân tasviri yani betimlemesi de ön plana çıkmaktadır.

Romanda Anlatıcı ve Bakış Açıları: Olay anlatan edebi metinlerin önemli unsurlarından biri de anlatıcıdır. Eserin yazarı ve anlatıcısı aynı değildir. Yazar eserini oluştururken farklı bir anlatıcı kurgulamaktadır. Romanda anlatıcı bakış açıları şu şekildedir:

Kahraman Bakış Açısı-I.kişili anlatıcı

Gözlemci (Müşahit) Bakış Açısı-III.kişili anlatıcı

İlahi (Tanrısal-Hâkim) Bakış Açısı-III.kişili anlatıcı

!!!!UYARI!!!!

Yapı unsurları, anlatıcı ve bakış açıları konularında her zaman soru çıkabilir. Dikkat etmelisiniz.

Tema: Romanın bütünün hâkim olan temel duygu veya düşüncedir. Tema; soyut ve genel bir kavramdır. Örneğin ilk edebi roman İntibah'ın teması yanlış kadın sevmenin doğurduğu yıkımlardır.

Roman ve hikâye farkını şu görselle açıklayabiliriz. Hikâyeyi tek katlı bir eve romanı ise çok katlı bir apartmana benzetebiliriz. Romandaki kişi sayısı hikâyeye göre daha geniştir. Aynı zamanda romanda hikâyeye göre daha çok olay vardır.

Roman ve Hikâye Arasındaki Farklar

- Roman hikâyeye göre daha uzun bir türdür.
- Roman birden fazla olay üzerine kurulu iken hikâye tek olay üzerine kurulur.
- Romanda şahıs (kişi) kadrosu hikâyedekine göre daha geniştir.
- Romanda zaman hikâyedekine göre daha geniştir.
- Romanda mekân hikâyedekine göre daha çok ve çeşitlidir.
- Romanda kişi ve mekân betimlemeleri hikâyedekine göre daha ayrıntılıdır.

Roman ve Hikâye Benzerlikleri

- Her ikisi de anlatmaya bağlı edebi türdür.
- İkisi de olay örgüsü, kişiler, yer ve zaman yapı unsurlarından oluşur.
- İkisinde de ağırlıklı olarak öyküleyici ve betimleyici anlatım türleri sıkça kullanılır.
- İkisinde de olaylar bir anlatıcı tarafından aktarılır.
- İkisi de serim, düğüm, çözüm bölümlerinden oluşur.

!!!!UYARI!!!!

Roman ile hikâyenin benzer ve farklı yönlerini sorabilirler. Dikkat edin!!!

ROMANLARDA KİŞİLERİN RUH HALLERİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

- Romanlarda kişilerin ruhsal durumları ve fiziksel özellikleri mutlaka ayrıntılı şekilde anlatılır. Bir romanda kahramanın olaylar ve durumlar karşısında nasıl tepki verdiği, neler hissettiği ve o anda nasıl bir psikolojiye sahip olduğu yazar tarafından açıklanır.
- Bu tür bir soruda bize verilen parçayı dikkatli bir şekilde okuyup kahramanın o anda nasıl bir ruh haline büründüğünü tespit etmeliyiz. Bu tespitleri de uygun cümlelerle ifade edebilmeliyiz.
- Örnek bazı cümleler:
  - 1-Kahraman kararsız ve çaresiz görünmektedir. Çünkü içinde bulunduğu koşullardan vazgeçmesi mümkün değildir.
  - 2-Kahraman genel olarak mutludur çünkü ailesini sevmektedir. Fakat erken kalkmak onda huzursuzluk yarattığı için gergin bir ruh haline sahiptir.
  - 3-Kahraman kendini yalnız hissetmektedir. Kimsesi olmadığı için sevgiden yoksun bir şekilde odasında bir başına kalmıştır.

ROMANLARDA ZAMAN VE MEKÂNIN KİŞİLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Romanlarda olaylar, kişilerin içinde bulundukları zaman diliminin ve yaşadıkları yerin özelliğine göre gelişir. Yani bir kişi zaman ve mekânı göre farklı tepkiler verebilmektedir. Ayrıca mekân kişinin davranış biçimini, konuşma şeklini de etkileyebilir. Örneğin köyde geçen bir olayda kişiler bir köylünün verebileceği tepkileri verir ve yöresel sözcüklerle konuşabilir.
- Zaman için ise şu örnek verilebilir: Kişi, yıllar sonra çocukluğunun geçtiği mahalleye gittiğinde eski günleri hatırlar ve zaman onda farklı ruh hallerinin oluşmasına sebep olur. Bu durumda hem zaman hem mekân o kişiyi duygusal bir ruh haline büründürür.

ROMANLARDAN YOLA ÇIKARAK DÖNEMİN ANLAYIŞINI YANSITAN İFADELERİN TESPİT EDİLMESİ

- Her roman yazıldığı dönemin izlerini taşır. Romanda kahramanlar dönemin koşulları gereği yaşamlarını sürdürürler. İletişim şekilleri, aile yaşamları, insan ilişkileri, gelenek ve görenekler bize romanın belli bölümlerinde verilir.
- Size yazılıda böyle bir parça verilerek dönemin özellikleri ile ilgili çıkarım yapmanız istenebilir. Bu durumda parçayı okuyup insanların birbirleriyle olan ilişkilerine odaklanmalısınız.
- Örneğin ulaşım otomobille mi yoksa at arabasıyla mı yapılıyor? Bayramlarda el öpme, hediyeleşme gibi gelenekler var mı? İnsanlar komşularıyla nasıl bir ilişki içerisinde? Savaş var mı ve savaş hayatı nasıl etkiliyor?

ÜSLUP(BİÇEM) NEDİR? ÜSLUP SORULARINA NASIL CEVAP VERMELİYİZ?

***Üslup, bir yazarın veya şairin eserini yazarken dili kullanma şeklidir ve anlatımda nasıl bir yol izlediğinin tespitiyle ortaya çıkan durumdur. Dile ve anlatıma dair her şey üslup demektir. Bunları maddeleştirmek gerekirse şöyle bir durum ortaya çıkar:

- Yazar veya şair sanatsal bir dil mi kullanmıştır yoksa didaktik bir üslup mu tercih etmiştir? Edebi metinlerde yani şiir, hikâye, roman, masal gibi türlerde sanatsal bir dil tercih edilir. Öğretici metinlerde ise bilgi vermek amaçlandığı için didaktik bir yaklaşım tercih edilir.

- Yazar eserinde anlatım biçimlerinden hangilerini tercih etmiştir? Eğer edebi bir metin yazılmışsa yani hikâye, masal, roman gibi metinler söz konusu ise öyküleme ve betimleme kullanılır. Öğretici metinlerde ise anlatım biçimi olarak açıklama ve tartışmaya başvurulur.
- Bir metinde cümlelerin uzunluğu veya kısalığı, cümlelerin devrik olup olmaması, kelimelerin mecaz veya gerçek anlamlı olması ya da yan veya terim anlamlı olması gibi durumlar da üslup kapsamında değerlendirilir.
- Anlatımın açık veya kapalı olması, anlatımda süslü ifadelerle yer verilmesi, anlatımın akıcı veya sürükleyici olması gibi durumlar da üslup ile ilgilidir.
- Romanlarda ve hikayelerde sade ve anlaşılır bir dil kullanılması bir üslup özelliğidir. Yine roman ve hikayelerin sürükleyici bir anlatıma sahip olması, merak ögesinin canlı olması da üslup özelliklerindendir.
- Öğretici metinlerde düşünceyi geliştirme yöntemlerinin yani tanımlama, örnekleme, tanık gösterme, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma gibi özelliklerin kullanılması bir üslup özelliğidir.
- Roman ve hikâye gibi edebi metinlerde geriye dönüş, iç çözümleme, diyalog, iç monolog, bilinç akışı gibi anlatım tekniklerinin kullanılması da üslup özelliğidir.
- Bir edebi metin oluşturulurken anı, mektup veya günlük gibi türlerden yararlanılmış olması da üslup özelliğidir.
- Hikâye, roman ve masal gibi edebi metinlerde anlatılanların birinci veya üçüncü kişinin ağzından aktarılması, yine aynı tür metinlerde bakış açısının kahraman, gözlemci veya tanrısal olması da üslup özelliği olarak kabul edilir.
- Kısacası bir metinde kelimelerin, cümlelerin veya dizelerin varlığı ve bunların kullanılış şekli üslup özelliği olarak kabul edilir.

!!!!UYARI!!!!

Üslup konusu tüm lise hayatınızda her zaman karşınıza çıkacak. Her yazılıda soru olarak sorulacak. Bu konuyu iyice öğrenin ki lise hayatınız boyunca zorluk çekmeyesiniz.

ROMANDA ANLATIM BİÇİMLERİ

1-Öyküleme (Öyküleyici Anlatım)

Öyküleyici anlatımda bir olayın somut olarak anlatılması esastır. Bu anlatım biçiminde amaç, olmuş ya da olabilecek bir olayı oluşuyla, gelişmesiyle vermek, okuyucunun da gözünde canlandırmaktır.

Öykülemede olay; kişi, zaman ve yer öğelerine bağlanarak verilir. Öykülemenin yapıldığı hareketlerin çokluğundan anlaşılabilir. Fiiller sıklıkla kullanılmışsa öyküleme yapılmış demektir.

2-Betimleme (Tasvir, Betimleyici Anlatım)

Betimleme, varlıkları sözcüklerle görünür kılmadır. Betimlemede varlıkların duyu organları ile algılanan nitelikleri belirtileceği gibi bu niteliklerin iç dünyamızda uyandırdığı izlenimleri de yansıtabilir.

Bu anlatım biçiminde amaç, varlığı belirgin nitelikleriyle tanıtmak, varlık hakkındaki izlenimlerimizi belirtmektir. Betimleme yapılırken isimlerin ve fiillerin nitelikleri açıklanır. Yani sıfatlar ve zarflar kullanılarak betimleme yapılır. Betimleme bir nesneyi veya bir yeri tanıtmak için yapılmışsa açıklayıcı betimleme, bir edebi metinde izlenim yaratmak için yapılmışsa sanatsal betimleme olarak adlandırılır.

ROMAN VE HİKAYELERDE ANLATIM TEKNİKLERİ

GÖSTERME (SAHNELEME) TEKNİĞİ. Olaylar, kişiler, varlıklar okuyucuya doğrudan sunulur. Anlatıcı, okuyucu ile eser arasına girmez. Okuyucunun dikkati eser üzerinde yoğunlaşır.

*İÇ MONOLOG (İÇ KONUŞMA) TEKNİĞİ. Karakterin duygularını ve düşüncelerini, belirli bir mantık sırasıyla karakterin ağzından, olduğu gibi anlatılmasıdır. Bu teknikte karakterin kendi kendine konuşmalarına yer verilir. Bunun yanı sıra bu teknikle karakterin duygu ve düşüncelerini akıcı ve sade bir biçimde günlük konuşma diliyle öğreniyoruz. Bu teknik karakterin iç dünyasının okuyucu tarafından anlaşılmasında çok önemli bir yer tutar.

DIŞ MONOLOG TEKNİĞİ. Dış monolog, bir kişinin karşısındaki insana veya insanlara konuşma fırsatı vermeden, tek taraflı ve uzun bir biçimde, sesli olarak konuşmasıdır. Bu teknikte kişi bazen etrafında kimse olmadan herhangi bir olay karşısında yüksek sesle konuşabilir. Bu, eserlerde yazar ya da anlatıcı tarafından okuyucuya yansıtılır.

*BİLİNÇ (ŞUUR) AKIŞI TEKNİĞİ. Bu teknikle karakterin iç dünyası hiçbir kaygı olmadan okuyucuya aktarılır. Karakterin duyguları ve düşüncelerindeki değişimler bu teknikle verilir. Bu teknikte karakterin aklından geçen düşünceler bütün karmaşıklığıyla ve herhangi bir sıra olmadan okuyucuya verilir. Bu sayede okuyucu karakterin psikolojisini ve ruh halini daha iyi anlayabilir ve bazı olaylarla, bu olayların nedenleri arasındaki bağlantıları açıklayabiliyor. Ayrıca karakterin aklında kurduğu planlar ve yapmak istediği şeylerde bu teknikle verilir. Dil bilgisi kuralları ve sentaks gözetilmez. Anlatıcı o anda aklına ne geliyorsa sıralar. Anlatılan şeyler arasında herhangi bir anlam bağlantısı gözetilmez. Bu teknik iç monolog tekniğinden dil bakımından ayrılır. İç monologda düşünceleri aktarmada belli bir düzen olup dil bilgisi kurallarına uyulur.

*DİYALOG TEKNİĞİ. Roman akışı içinde karakterlerin birbiriyle yaptıkları konuşmalara diyalog denir. Bu teknikte karakterlerin birbirleriyle konuşmaları verilir. Karakterler arası çatışmalar ve karakterlerin birbirleri hakkındaki düşünceleri bu teknik yardımıyla algılanır. Olayın gelişmesinde, kahramanların ruhsal ve sosyal durumlarının açıklanmasında, konuşmalarda yatan kültür öğelerinin saptanmasında (ağız, şive, üslup), eserin daha dinamik bir hale gelmesinde ve hafiflemesinde oldukça etkilidir.

İÇ DİYALOG TEKNİĞİ. İç monolog okuyucuyu kahramanla baş başa bırakırken iç diyalog kahramanın kendisiyle karşı karşıya gelmesini sağlar. İç diyalogda kahraman sanki karşısında birisi varmış gibi konuşur, tartışır. Sürekli karşılıklı konuşmalar mevcuttur. Sorular ve cevaplar genel anlamda bu kısımları oluşturur, kahraman kendi kendine soru sorar ve cevaplar. Tüm bunlar dil bilgisi kurallarına uygun şekilde yapılır. İç diyalog tekniği genel olarak kahramanın o anki ruhsal portresini açığa çıkarır.

*ÖZETLEME TEKNİĞİ. Varlığı belirgin şekilde hissedilen anlatıcı olayları, kişileri veya diğer unsurları özetleyerek anlatır. Daha çok eski klasik eserlerde görülen bu teknikte, varlığı kuvvetle hissedilen anlatıcının olayları, kişileri veya hakkında bilgi vermek istediği herhangi bir şeyi özetleyerek anlatması esastır. Çağdaş romancılar bu işi "bilinç akışı", "veya " iç monolog" tekniklerinden yararlanarak yaparlar.

MEKTUP TEKNİĞİ. Karakterlerin tek taraflı ya da başka karakterle yaptığı yazışmalardan oluşan bir anlatım tekniğidir. Edebiyatımızda çok kullanılan tekniklerden birisidir. Bu tekniğin kullanıldığı kısımlarda yazar romanın akışına müdahale etmez ve kahramanların duygu ve tepkilerini okuyucuya sunar. Mektup tekniği daha çok olayın can alıcı yerlerinde kullanıldığından olaya canlılık katabilmektedir. Bu tekniğin sağladığı bir diğer yarar ise birden fazla kahramanın devreye sokulmasıyla birden fazla bakış açısının yani çoğulcu bakış açısının ortaya çıkarmasıdır. Bireysel bir tür olan mektubun eserlerde kullanılması özellikle kahramanların iç dünyasını yansıtması açısından önemlidir.

*İÇ ÇÖZÜMLEME. Roman ve hikâyede kullanılan bir anlatım tekniğidir. Kahramanların iç dünyasını ortaya çıkarmak için kullanılır. Bu teknikte, iç monolog ile bilinç akışından farklı olarak söz anlatıcıya aittir. Bu açıdan iç çözümleme bir tahkiye (anlatma) metodudur. İç monolog ve bilinç akışına göre daha eski bir tekniktir. Bu teknik, günümüz modern romanında yerini daha çok iç monolog ve bilinç akışına bırakmıştır. Anlatıcının, kahramanıyla ilgili çözümlemeyi kendi duygularını bir kenara bırakarak yapabilmesi önemlidir. Bu teknikle anlatımın gerçekliğe daha yakın olması sağlanır.

*GERİYE DÖNÜŞ. Roman ve hikayedeki zamanın kurgusuyla ilgili bir anlatım tekniğidir. Anlatıcı, romandaki güncel zamandan geriye giderek kahramanının geçmişine dair bilgiler verir. Anlatıcının devrede olması nedeniyle bir gösterme tekniğidir. Geriye dönüş tekniği, çoğu zaman özetleme tekniği ile iç içedir. Geriye dönüş tekniği, konunun daha iyi anlaşılmasında, kahramanların tanıtılmasında ve olayların sebeplerinin ortaya konulmasında anlatıcıya yardımcı olur.

!!!!UYARI!!!!

Bu konu ile ilgili mutlaka soru çıkacaktır. Peki, ne tür sorular çıkabilir?

- **Yukarıdaki parçada romanlarda kullanılan hangi anlatım tekniğine yer verilmiştir? Metinden örnek vererek açıklayınız.**
- **Aşağıdaki tabloda yer alan metinlerde hangi anlatım tekniği kullanıldığını karşılarına yazınız.**

EK BİLGİ!!!!

9.sınıf edebiyat müfredatında olmamasına rağmen sorulabilecek bazı anlatım tekniklerinin de burada kısaca özetlemek gerekiyor. Bunlar şu şekildedir:

- **Parodi:** Bir eserin konu ve içerik bakımından taklit edilmesidir.
- **Pastiş:** Bir eserin üslup özelliklerinin taklit edilmesidir. Mesela masalın anlatım tekniklerini romanda kullanabiliriz.
- **Montaj:** Başka bir yazara ait eserin veya anonim bir eserin doğrudan doğruya romana eklenmesidir.
- **Üst kurmaca:** Bir romanda anlatıcı, hem okurla hem roman kahramanı ile iletişim kurup aslında yaptığı şeyin bir şeyler kurgulamak olduğunu ifade ediyorsa bu teknik vardır.
- **İroni:** Söylenen sözün tersini kastederek kişiyle veya olayla alay etmektir. Doğrudan doğruya değil ima ederek, görünenin altındaki karşıt anlamı vurgulayarak ince bir alayla eleştirme esasına dayanır.

ANLATIMIN ÖZELLİKLERİ

İyi, güzel, doğru bir anlatımın şu özelliklere sahip olması gerekir:

- **Açıklık:** Metinde anlatılanlar ima yoluyla anlatılmıyorsa yani anlam kapalı değilse açıktır. Örtük iletilerin çok olduğu metinler açık değildir.
- **Duruluk:** Gereksiz sözcük kullanılmasıdır. Örneğin “Çocuğun kulağına alçak sesle bir şeyler fısıldadı.” cümlesinde “alçak sesle” ifadesi gereksizdir çünkü “fısıldamak” zaten alçak sesle olur.
- **Yalınlık (Sadelik):** Sanatlı, süslü, ağır bir dil yoksa yalınlık vardır. Bazı metinlerde anlatım çok süslü olur, o zaman yalınlık kaybolur.
- **Akıcılık:** Bir metin kolay okunuyorsa akıcıdır. Sürükleyici metinler bu özelliğe sahiptir.
- **Doğallık (Samimiyet):** Anlatıcının içten bir anlatım sergilemesidir. Deneme, günlük, sohbet gibi öğretici metin türleri oldukça samimidir. Hikaye ve romanlarda doğallık, diyaloglar sayesinde sağlanır.
- **Özgünlük:** Yazarın kendi tarzını yakalamasıyla özgünlük sağlanmış olur. Anlatımda taklit olmaması özgünlüktür.
- **Özlülük:** Az sözle çok şey anlatmaktır. Anlatımda yoğunluk dediğimiz şey budur. Atasözleri, özdeyişler, ayetler, hadisler, bazı mısralar özlü anlatıma örnek gösterilebilir.
- **Tutarlılık:** Yazarın fikirlerinde çelişmemesidir. Metnin içerisinde savunduğu bir şeyi daha sonra olumsuz anlamda eleştirmesi tutarsızlıktır.

UYARI: Anlatımın özellikleri konusuyla ilgili yazılı sorusu çıkarsa cümle cümle sorulur. Yani birkaç cümle alt alta yazılıp bunların anlatım özelliklerini karşılarına yazınız tarzında bir soru sorulabilir.

ELEŞTİRİ(TENKİT)

- Bir sanat ya da düşünce eserini tanıtırken zayıf ve güçlü yönlerini belirtme, bir yazarın gerçek değerini yansıtmaya amacıyla yazılan yazılara eleştiri (tenkit) denir. Bir kimsenin kendi eleştirisini yazarken ortaya koyduğu esere de otokritik (öz eleştiri) denir.
- Eleştirinin öncelikli amacı, iyi ve güzel olan sanat yapısının değerini ortaya çıkarmak, sanatı iyi ve güzel olmayandan kurtarmak, kalıcı bir niteliğe kavuşturmadır. Sanatçıyı daha güzel, daha güçlü, daha olgun, daha başarılı eserler oluşturma konusunda teşvik etmektir. Okura, izleyiciye ve sanatçıya kılavuzluk yapmadır.
- Düşünsel plâna göre yazılan eleştiri yazılarını herkes yazamaz ancak uzman kişiler uzmanı olduğu alanda yazabilir. Eleştiri yazarının alan bilgisi, eleştirdiği çalışmayı yapanın alan bilgisi ile en azından aynı düzeyde olmalıdır.
- Eleştirilerde açıklayıcı anlatım biçimi tercih edilir. Ayrıca düşünceyi geliştirme yöntemlerine de başvurulur. Tanımlama, örnekleme, tanık gösterme, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma, alıntı yapma gibi yöntemler sıklıkla kullanılır.
- Şiir geleneğimiz içerisinde eleştiri farklı tarzlarda karşımıza çıkmaktadır. Halk şiirlerinde toplumu veya bir kişiyi eleştiren şiirlere “taşlama” adı verilir. Bu tür şiirlerin en önemli şairi Seyrani’dir.
- Divan şiiri geleneğinde de eleştiri yapılan şiirler önemli bir yer tutmaktadır. Bu tür şiirlere “hiciv veya hicviye” adı verilir. Hiciv tarzı şiirlerin en önemli şairi Nef’i’dir.
- Eleştiri türü Tanzimat Dönemi’nde edebiyatımıza girmiştir. Batı edebiyatındakine benzer eleştiriler bu dönemde gazete ve dergilerde yayımlanmıştır. Namık Kemal, Ziya Paşa gibi sanatçılar hem şiirlerinde hem de düz yazılarında eleştiriye yer vermişlerdir.
- Eleştiri türü Servetifünun Dönemi’nde profesyonel seviyeye çıkmıştır. Olumsuz eleştiri “yergi” olarak dilimize yerleşmiştir. Cumhuriyet Dönemi’nde akademik çalışmalar sayesinde iyice gelişmiştir.
- Milli Edebiyat Dönemi’nde yazılan eleştirilerde yeni bir dil anlayışı savunulmuştur. Arapça ve Farsça sözcüklerin çok kullanıldığı şiir ve roman anlayışı eleştirilmiştir. Özellikle Servetifünun ve Fecriati anlayışı çok eleştirilmiştir. Çünkü bu dönemler Türkçenin önemsenmediği, daha çok Arapça ve Farsça sözcüklerin değer gördüğü anlayışlardır.
- Milli Edebiyat Dönemi’nde Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp ve Yahya Kemal Beyatlı gibi isimler günümüz Türkçesinin oluşması için önemli eleştiri yazıları yazmışlardır.

UYARI: Eleştiri türünün özellikleri yazılıda sorulabilir. En az iki özelliğini bilmelisiniz. Eleştiri yazılarının veya eleştirmenin amacı, eleştirmenin tutumu veya görevi de sorulabilir.

Eleştirmenin Amacı, Tutumu ve Görevi Nedir?

- Bir eleştirmenin amacı, bir eserin anlamını daha derinlemesine ortaya koymak, okuyucuyu bilgilendirmek ve eserin sanatsal yönlerini değerlendirmektir. Görevi ise hem yazarı hem de eseri tarafsız şekilde analiz edip okuyucunun bakış açısını genişletmektir.
- Bir eleştirmenin tarafsız, kültürlü, duyarlı ve dikkatli olması gerekir. Sanat eserini sadece içerik olarak değil, anlatım biçimi ve üslup açısından da değerlendirmelidir. Eleştirisini örneklerle desteklemeli ve okuyucuya rehberlik etmelidir. Nesnel bir tutum sergilemelidir.

***Eleştiriler, eleştirmenin tavır ve tutumuna izlenimsel ve nesnel; konularına göre esere, sanatçıya, topluma, okura yönelik eleştiri diye türlere ayrılır.

Eleştirmenin Tavır ve Tutumuna Göre Eleştiriler

İzlenimsel(Öznel) Eleştiri: Eleştirmen, bir eseri kendi zevk, algılama ve değer ölçülerine göre inceleyerek eleştirir. Öznel olan bu eleştiri türünde kişisel yargılar ağırlıkta olduğundan günümüzde pek rağbet görmemektedir.

Nesnel (Bilimsel) Eleştiri: Edebî eserlerin içerik, yapı ve üslupları üzerinde tarafsız olarak yapılan eleştirilerdir. Her eserin değerlendirilmesinde kullanılabilecek ölçütler vardır. Eleştirmen, kişisel yargıları bir taraf bırakarak bilimsel araştırmalardan yararlanır ve eseri tarafsız bir gözle değerlendirir. Eserin sanat değerini ortaya koymaya çalışır.

Konularına Göre Eleştiriler

Eseri Konu Alan Eleştiri: Bir eserin yapısını kavrayıp açıklamaya çalışan eleştiri türüdür. Anlatım tekniği, tema, olay örgüsü, semboller, kişiler ile kişiler arasındaki ilişkiler vb. teknikle ilgilidir. Eleştirmen, bunlar arasındaki ilişkiyi, eserin bütününe katkısını ortaya koymak için çabalar. Biçimci eleştiri sayesinde eserlerin gizli kalmış güzellikleri, derin anlamları, zenginlikleri gösterilmeye çalışılır. Eseri oluşturan malzemelerin bir yapı olarak nasıl karşımıza çıktığı ortaya konur.

Sanatçıya Yönelik Eleştiri: Bir eleştirmenin, ele aldığı eseri değerlendirirken sanatçının varlığını, onun eseri ile kişiliği arasındaki ilişkiyi esas alan eleştiridir. Eseri açıklamak amacı ile sanatçının hayatı ve kişiliği üzerinde durulur; sanatçının kişiliğini ve dünyasını açıklamak için de eserleri incelenir.

UYARI: Yazılı sorusu büyük olasılıkla sanatçıya dönük eleştiri veya esere dönük eleştiriden gelecektir. Her ikisi de sorulabilir.

Topluma Yönelik Eleştiri: Varlığını topluma borçlu olan edebiyat, bir toplum içinde doğmuş ve toplumu yansıtan bir ayna olmuştur. Ele alınan, değerlendirilen eserlerin toplumdan yola çıkılarak incelenmesidir. Toplum bilimsel eleştiri de denen bu eleştiri türü, bir eserin toplumsal şartlara bağlı olarak değerlendirilmesi gerektiği ilkesini savunur.

Okura Dönük Eleştiri: Eleştirmenin bir eseri değerlendirmek yerine, eserin bir okur olarak kendi duyguları üzerinde bıraktığı etkileri ifade etmesidir. İzlenimci eleştiri de denen bu türde eleştirmen, bir eserin her okurda aynı etkiyi bırakmayacağını bildiği için belirli kurallar koyup nesnellikten söz etmez. O eserin kendisinde uyandırdığı coşku ve duyguları anlatır.

ÖĞRETİCİ METİN İLE EDEBİ METNİ ÜSLUP BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRMA

- Edebi metinlerde sanatsal bir dil tercih edilirken öğretici metinlerde didaktik bir üslup kullanılır.
- Edebi metinlerde öyküleyici ve betimleyici anlatım biçimleri kullanılırken öğretici metinlerde açıklayıcı ve tartışmacı anlatım tercih edilir.
- Edebi metinlerde sözcüklerin çağrışım gücünden, mecaz ve yan anlamlarından yararlanılırken öğretici metinlerde gerçek ve terim anlamı sözcükler baskındır.

UYARI: Sıfat ve zarf konusu yazılıda kesinlikle çıkar diyemeyiz. Betimleme yapılan metinlerde sıfat ve zarf mutlaka kullanılır. Kitaptaki etkinliklerde “ismi ve fiili niteleyen sözcükler” şeklinde ifadeler geçmektedir. Bu ifadelerde sıfat ve zarf kastedilmektedir. Bu yüzden bu iki konuya ait notlara da burada yer verdim. Sıfat ve zarf kullanmadan betimleme yapmak imkansızdır.

SIFAT (ÖN AD)

1-NİTELEME SIFATLARI: “Nasıl” sorusunu isimlere sor.

akıllı çocuk, görünmeyen hatalar, sınırsız düşünce, kırık cam, islanmış elbise, kuru yapraklar

2-BELİRTME SIFATLARI: İşaret, sayı, belgisiz ve soru sıfatlarıdır.

-İŞARET SIFATLARI: Bu, şu, o ve –ki eki alan sözcükler.

bu sınıf, şu sanatçı, o hisler, öteki sokak, bardaktaki kahve, bendeki eşyalar, aşağıdaki sorular

-BELGİSİZ SIFATLAR: Bazı, birkaç, her, tüm, çoğu, kimi(=bazı), başka, çoğu, bir, biraz vb.

Bazı sorular, birkaç adam, her insan, tüm ülke, kimi kadınlar, başka hisler, bir gün, çoğu ev...

-SAYI SIFATLARI: İsimlerin önünde sayı varsa!!!!

iki yıl, yarım ekmek, çeyrek yüzyıl, altıncı sokak, yedişer oyuncu, elli üç milyon işçi vb.

-SORU SIFATLARI: Nasıl, ne kadar, kaç, kaçınıcı, kaçır, ne(=hangi) gibi soru kelimeleri isimlerin önüne gelmeli

Nasıl bir araba, ne kadar para, kaç soru, kaçınıcı sıra, kaçır paket ne yön...

ZARF (BELİRTEÇ)

Genellikle fiilleri veya fiilimsileri etkileyen sözcüklerdir.

1-DURUM ZARFLARI: “Nasıl?” sorusu sorularak bulunur.

Koşarak uzaklaştı. Yavaş yürüyen çocuğu uyardık.

2-ZAMAN ZARFLARI: “Ne zaman?” sorusu sorularak bulunur.

Yarın gideceğiz. Hava açıldığında piknik yapacağız.

3-YER-YÖN ZARFLARI: İçeri-dışarı, aşağı-yukarı, ileri-geri... (Bu sözcükler ek almamalı. Ek alırlarsa isim olurlar.)

4-MİKTAR ZARFLARI: “Ne kadar?” sorusu sorularak bulunur.

Çok bekledir. Biraz alabilirsin.

5-DİĞER ZARFLAR: “En, daha” derecelendirme zarfları

“Belki, galiba, sanırım” olasılık zarfları

“Hep, hiç, asla, mutlaka, kesinlikle, muhakkak” kesinlik zarfları

BEKLEDİĞİM YAZILI SORU TARZLARI/ÖRNEKLERİ

1-Aşağıdaki metinlerin konularına göre hangi roman türlerinden alındığını altlarındaki boşluklara yazınız.

Bunun gerekçesini metinden örnek vererek açıklayınız.

Göğsümde müthiş bir tazyik. Boylu boyunca bir duvarın altında uzanıp kalmışım gibi hava alamıyorum, kollarımdan ve bacaklarımdan hayat çekiliyor.

Yatağa sırtüstü uzanıyorum. O vakit bir çığlık duyuyorum. Keskin, uzun, acı bir haykırış. Hayretle doğruluyorum. Kim bağırdı?

Oh... Fakat ben rahatlıyorum, ben de öyle bağırarak istiyorum, ancak birdenbire etrafımda her şey sönüyor, galip duvarlar uzaklaşıyor. Başımı siyah bir boşluk kaplıyor. Yüzümde soğuk temaslara uyanıyorum.

Psikolojik roman

(Peyami Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu)

a).....

Osman başını kaldırmış bakıyor. Öfke sendelemekte, yalpalamaktadır; ne yapacağını, ne diyeceğini bir türlü bulamıyor. Ve Ede Balı'yı, yıldızların isimsiz aydınlığında, hiçbir günün, hiçbir vaktinde görmediği kadar görüyor: Ede Balı'yı görüyor ama gördüğü kimdir, hatta nedir, bilemiyor.

O, sanki babası Ertuğrul'dur. Yok, ama babası değil babasından ve babasının gaza yoldaşlarından dinlediği, dedesi Süleyman Şah'dır; dedesinin babası Kaya Alp'dir ve birbirlerinin babası, Kızıl Buğa'dır, Bayındır'dur, Aykuluk'tur, Doğan'dır; kısacası Yafes'den Nuh'a kadar bütün ceddidir, der Ede Balı. Bütün cedit, bu, yıldızların aydınlattığındadır. Ve bütün yörede çıt yoktur, bütün yöre ve Osman sadece bu sese kalmıştır:

— Hey Osmancık, yiğit yiğit, tek yiğit öfkesini yenendir; gücünü, kuvvetini, gönlünü, başını öfkesinden arındırandır; benliğinden sıyrılan kuldur.

Tarihi roman

(Tarık Buğra, Osmancık)

b).....

2-Aşağıdaki kısa cevaplı soruların yanıtlarını karşlarına yazınız.

- Yusuf Kamil Paşa'nın Fransız yazar Fenelon'dan çevirdiği ve edebiyatımızda ilk çeviri roman kabul edilen eserin adı..... **Telemak** .....
- Mehmet Rauf'un yazdığı ve edebiyatımızda ilk psikolojik roman kabul edilen eserin adı..... **Eylül** .....
- İspanyol yazar Cervantes'in yazdığı ve dünya edebiyatında ilk roman örneği kabul edilen eserin adı..... **Don Kişot** .....
- Edebiyatımızdaki ilk yerli roman örneği kabul edilen Taaşuk-ı Talat ile Fitnat adlı romanın yazarı..... **Şemsettin Sami** .....
- Namık Kemal'in yazdığı ve edebiyatımızdaki ilk tarihi roman olarak kabul edilen eserin adı..... **Cezmi** .....

3- Aşağıdaki tanımları verilen roman türlerini karşlarına yazınız.

Tanım	Roman türünün adı
Kahramanların iç dünyasını ve toplumla ilişkilerini anlatan romanlardır.	Psikolojik roman
Tarihteki olay ya da kişileri konu alan romanlardır.	Tarihi roman
Toplumsal ve siyasi olayları, inançları, gelenek ve görenekleri; bazen eleştirel bazen de bilimsel açıdan ele alan romanlardır.	Sosyal roman
Olayların hayalî, mekân ve kahramanların olağanüstü özelliklere sahip olduğu romanlardır. Hayal, varsayım ve abartmaya sıkça yer verilir.	Fantastik roman
Şaşırtıcı, sürükleyici, esrarengiz olayları anlatan romanlardır.	Macera romanı

4-Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplandırınız.

Ekinler orak bekliyordu. Ova köylerinde düğene bile girilmişti. Ve gökyüzü bir tuhaftı. Rençber alttan alttan korkuyordu. Çarşibelâsı'nın Yusuf, pazar yerinde İkizkaya'ya doğru bakmış bakmış da;

— Kötü gibime gelir, demişti; Allah vere de bi âfat gelmeye.

Gelecek demekti bu. Yaz başlangıcında milleti Yusuf'a nasıl umut inandırmışsa, şimdi de korku inandırıyor: Yusuf havadan iyi anlardı... elbette. Nitekim, ikindi demeden, gök deliriverdi: Ortalık karardı... göz alan çakışlar, kulak zarı patlatan gumbürtüler; arkasından da görülmemiş bir sağnak: Yağmur bardaktan değil, kovadan da değil, bin bir kazandan boşanmış gibi yağıyordu. Derken ceviz gibi dolu yağmaya başladı. Çinko saçaklar delinecek sandılar. Dolunun her biri, denk gelse, bir kafa yarardı. Buna ekin mi dayanır?

— Yağsın diye yalvarın yağmaz, yağmasın Allah'ım deye el açan, bu sefer de böyle yağar... Nedir bu ümmet-i Muhammed'in çektiği!

Bunları, yüksek sesle, Nalbant Mustafa Efendi söylemişti; mırıldanarak -hemen- ekledi:

— Tövbe; tövbe ya Rabbi.

a)Metnin yapı unsurları nelerdir? Tabloya yazınız.

Yapı Unsurları	
Olay	Orak zamanı, ekinlerin olgunlaştığı zamanlar köye şiddetli bir yağmurun yağması ve sonrasında yağışın doluya dönüp bir afetin yaşanması anlatılmaktadır.
Kişiler	Yusuf ve Nalbant Mustafa Efendi
Mekân	Köy, pazar yeri, İkizkaya
Zaman	Orak zamanı, yaz mevsimi, ikindi vakti

b) Metinde çatışma hangi varlıklar arasındadır?

Çatışma doğa ile insan arasındadır.

c) Metin hangi bakış açısıyla yazılmıştır?

İlahi bakış açısıyla yazılmıştır.

d) Metin konusuna göre hangi roman türünden alınmıştır?

Sosyal romandır.

e) Metinde kullanılan üslupla ilgili hangi çıkarımlar yapılabilir?

Metinde sanatsal dil söz konusudur. Yöresel sözcüklere yer verilmiştir. İç konuşma ve dış monolog tekniği vardır. İlahi bakış açısı kullanılmıştır. Öyküleyici ve betimleyici anlatım söz konusudur.

5-Aşağıdaki metinlerde hangi anlatım teknikleri kullanıldığını karşınıza yazınız.

Roman veya hikâyeden alınan bölüm	Kullanılan anlatım tekniğinin adı
Gazete dediniz de aklıma geldi: Nermin yemeğe bekler beni... Müsaadenizle. Espri yaparak kurtulamazsın, koltukta söz verdin. Vazgeçiyorum; bütün insanlığın önünde eğilerek özür diliyorum: beni yanlışlıkla çıkardılar sahneye. Ben yoldan geçen... Bütün sorumluluk sende. Hayır değil. Benden paso; çocuk da daha altı yaşını doldurmadı biletiç amcası. Evet çocuklar da bekliyor. Paramı geri istiyorum; yanlış filme gelmişim. Görüyorsun, benim gibi bir insandan hayır gelmez. Ölü evinde oturmuş... Yataktan fırlayarak kalktı, pencerenin önüne gitti.” (Oğuz Atay, Tutunamayanlar)	Bilinç akışı
Odasına girince kapıyı kapadı. Boğazı düğümleniyordu. Kendini tuttu ve ağlamadı. Belki son defa gördüğü odasının her tarafına baktı. Yutkundu. Ağzında yine bir kuruluk vardı. Çok mu heyecanlıyım?” diye sordu kendi kendine. Evet, bir isyan var içinde. Babasına karşı değil. Kime karşı olduğunu anlamıyor. Evden hemen çıkıp gitmeyi düşündü. Evden ve memleketten. Sabahleyin pasaport için teşebbüs etmek. Feriha ile beraber, on gün sonra, Paris. Artık tereddüde lüzum var mıydı?” (Peyami Safa, Yalnızız)	İç çözümleme
Babasını hatırladı. Trene yolcu ederken “Aman oğlum,” demişti, “yüzümü kara çıkarma. Babayın oğlu olduğunu göster şu millete, ille de mıhtara. Benim oğlumsan sırtın yere gelmez. Heye İstanbul gurbeti çetin, İstanbullunun cinden de beter olduğunu söylerdi emmim ya, boş ver. Var git, sağlıcakla, eyi kötü bir işin başın geç, bize mektup sal. Ondan sonrasına karışma. Ben hepsinin yuvasını yaparım!” (Orhan Kemal, Gurbet Kuşları)	Geriye dönüş
Yürüyordum. Yürüdükçe de açılıyordum. Evden kızgın çıkmıştım. Belki de tıraş bıçağına sinirlenmişim. Olur, olur! Mutlak tıraş bıçağına sinirlenmiş olacağım. Otların yeşil olması, denizin mavi olması, gökyüzünün bulutsuz olması, pekâlâ bir meseledir. Kim demiş mesele değildir, diye? Budalalık! Ya yağmur yağsaydı... Ya otların yeşili mor, ya denizin mavisi kırmızı olsaydı... Olsaydı o zaman mesele olurdu, işte. (Sait Faik Abasıyanık, Hişt Hişt)	İç konuşma
Ali Rıza Bey, Babıâli yetiştirmelerinden bir mülkiye memuruydu. Otuz yaşına kadar Dahiliye kalemlerinden birinde çalışmıştı. Belki ölünceye kadar da orada kalacaktı. Fakat kız kardeşiyle annesinin iki ay ara ile ölmesi onu birdenbire İstanbul’dan soğutmuş, Suriye’de bir kaza kaymakamlığı alarak gurbete çıkmasına sebep olmuştu. (Reşat Nuri Güntekin, Yaprak Dökümü)	Özetleme

Odasına girince kapıyı kapadı. Boğazı düğümleniyordu. Kendini tuttu ve ağlamadı. Belki son defa gördüğü odasının her tarafına baktı. Yutkundu. Ağzında yine bir kuruluk vardı. "Çok mu heyecanlıyım?" diye sordu kendi kendine. Evet, bir isyan var içinde. Babasına karşı değil. Kime karşı olduğunu anlamıyor. Evden hemen çıkıp gitmeyi düşündü. Evden ve memleketten. Sabahleyin pasaport için teşebbüs etmek. Feriha ile beraber, on gün sonra, Paris. Artık tereddüte lüzum var mıydı? (Yalnızız, Peyami Safa)

6-Bu parçada hangi anlatım tekniği kullanılmıştır? Yazınız.

.....**İç çözümleme tekniği kullanılmıştır.**.....

7-Aşağıdaki tabloda yer alan metinlerde kullanılan bakış açılarını karşınıza yazınız.

Roman veya hikâyeden alınan metinler	Bakış Açısı
El sallamak, güle güle diye bağırarak isterdi. Bahtınız açık olsun demek isterdi. Fakat el sallayamazdı, bir eli bütün koluyla birlikte Kutulamare’de, bir kum tepesinde kalmıştı, öbür eli de pis, sefil fakat kocaman torbasını tutuyordu.	İlahi(hakim) bakış açısı
Karanlık göz bebeklerime kadar ilerliyor. Kitabı yavaşça bir kenara bırakıyorum. Başımı kaldırıp az ötede oturan kız kardeşime bakıyorum. Çenesini dizlerine dayamış, karanlığı dinliyor. “Yasemin hep aynı.” diye geçiriyorum içimden.	Kahraman bakış açısı
Evden çıkarken kardeşlerine veda etmedi, ağlayarak boynuna sarılmak isteyen annesini sinirli bir hareketle göğsünden itti.	Gözlemci bakış açısı

I.METİN

Dördüncü gün hava eski türküsünü mırıldanmağa başladı. Önce soğudu. Kar sularından vıcık vıcık olmuş ovada buz tutmaya başladı. Yel, yeniden poyraza döndü. Mavinin en güzeliyle pırıl pırıl ışıldayan gökyüzünün tadı kaçtı. Ufukta boz boz bulutlar boy gösterdiler. Öğleüzeri güneş bulutlara tutsak oldu. Bir daha da gözükmeydi. Gökyüzündeki bozluk pürüzleşti, hafiften pus bağladı. Poyraz durmadan hızını artırıyordu. Fırtına, tipi geliyordu. Dağlar çoktan kaybolmuştu. Sıra tepeliklere geldi. Her bir yön sargındı. Kar ovaya doğru homurdana homurdana iniyordu.

(Abbas Sayar, Yılkı Atı)

II.METİN

Bir okuyucum, "merdiven" kelimesinin nece olduğunu soruyor. Hemen söyleyeyim ki merdiven diye bir kelime yalnız Türkçede vardır, bu kelime de, aslı hangi dilde olursa olsun, Türk halk dehâsının ve Türk dili mûsikîsinin millîleştiirdiği sözler arasındadır. "Merdiven" in aslı, Farçada "neverd-i bâm" idi. Kelime, tavana yükselen "kıvrım, basamaklı yol", kısaca "merdiven" demektir. Aynı dilde, aynı söz, zamanla "nerdbân" sesiyle kelimeleşti. (...) Aynı kelime Türkçede, zamanla, "merdüvan" ve "merdüven" sesini almış nihâyet merdiven güzelliğiyle Türkçeleşmiştir.

(Nihad Sâmi Banarlı, Türkçenin Sırları)

8-Bu metinleri üslup/dil ve anlatım bakımından karşılaştırıp iki farkı yazınız.

I.metinde edebi dil vardır. Öyküleyici ve betimleyici anlatım söz konusudur. Mecaz ve yan anlamlı sözcükler daha fazladır. Öznel anlatım ağır basmaktadır. Niteleyici sözcüklere yer verilmiştir. Benzetme ve kişileştirme sanatlarına başvurulmuştur. Akıcı bir anlatım söz konusudur.

II.metinde ise didaktik bir üslup tercih edilmiştir. Açıklayıcı anlatım vardır. Gerçek ve terim anlamlı sözcükler daha fazladır. Nesnel anlatım ağır basmaktadır. Örnekleme ve karşılaştırma var.

9-Aşağıdaki tabloda yer alan bilgilerin hangi anlatım özelliğine ait olduğunu karşılarına yazınız.

Bilgiler	Anlatımın Özelliği
Anlatımda gereksiz sözlere yer vermemektir.	Duruluk
Bir metinde az sözle çok şey anlatma tekniğidir.	Yoğunluk
Anlatımın belirsizlik taşımaması, net olmasıdır.	Açıklık
Anlatımın ses akışına uygun olması ve metnin kolay okunmasıdır.	Akıcılık
Anlatımda gereksiz ayrıntılardan, süslü ve sanatlı söyleyişlerden kaçınmaktır.	Yalınlık(sadelik)

"Bir Şehit Mezadı", "Şeftali Bahçeleri"nden çok farklı bir hikâye. Burada hayat değil ölüm, zevk değil ızdırıp bahis konusudur. Yazar, duyuları değil duyguları ve düşünceleri anlatıyor. Duyular bize hayatın ve gerçeğin sathını verir. (...)

İnsanları ahlak ve değerler hükümlerine bağlı duygular, düşünceler ve hareketler uyandırır. Allah, hak, hürriyet, vatan gibi duyu organlarına hitap etmeyen kavramlar insanları insan yapar. Tarihe bu nevi kavramlar şekil verir. "Bir Şehit Mezadı" hikâyesi, bu bakımdan "Şeftali Bahçeleri" ile değil yine yüce duygu ve düşüncelerin söz konusu olduğu "Başını Vermeyen Şehit" ile karşılaştırılırsa manası ve yapısı daha iyi anlaşılabilir.

10-Bu parça hangi metin türüne ait olabilir? Bu metin türünün iki özelliğini yazınız.

Eleştiri türüne aittir. Eleştirilerde bir eserin hem olumlu hem olumsuz tarafları ele alınır. Eleştirilerde nesnel ve öznel ifadeler bir aradadır.

Aşağıda Berna Moran, Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış adlı eşleştirilenden bir parça verilmiştir.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü iki uygarlık arasında bocalayan toplumumuzun yanlış tutumlarını, davranışlarını, saçmalıklarını alaya alan, eleştirel bir romandır. Yapıtı, çocukluğu Abdülhamit döneminde geçen Meşrutiyet ve Cumhuriyet Dönemleri'nde de yaşayan Hayri İrdal'ın anıları şeklinde verildiğine göre söz konusu hicvin son elli yıllık Türk toplumuna yöneltilmiş olması gerekir. Prof. Mehmet Kaplan bu kanıda. Ama aldanmıyorsam Tanpınar, İrdal'ın yaşamı içine sıkıştırılan bu elli yıllık zaman diliminde, toplumumuzun çok daha geniş bir tarih süreci içinde geçirdiği bunalımı anlatmaya çalışmaktadır. Dört bölüme ayrılmış roman: "Büyük Ümitler", "Küçük Hakikatler", "Sabaha Doğru" ve "Her Mevsimin Bir Sonu Vardır". Yorumum doğruysa birinci bölüm Tanzimat öncesini ele almaktadır, ikinci bölüm Tanzimat Dönemi'ni, üç ve dördüncü bölümler de Cumhuriyet Dönemi'nin başlarını ve devamını. Yazar söz konusu dönemleri gerçekçi bir yöntemle yansıtır demek istemiyorum tabii, toplumumuzun o dönemlerdeki bazı özelliklerini dolaylı bir yoldan dile getirip hicvettiğini söylemek istiyorum. Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde ne tür hiciv yöntemi uygulanıyor?

11-Yukarıdaki parça konusuna göre hangi eleştiri türüne aittir? Metinden gerekçelendirerek açıklayınız.

... **Bu parça konusuna göre esere dönük eleştiridir. Çünkü parçada Saatleri Ayarlama Enstitüsü adlı romanının içerik ve üslup özelliklerine dair değerlendirmeler yapılmıştır.**

Yaygın bir düşünceye ve bu düşünceye hak verdirebilecek kimi eleştiri yaklaşımlarına bakılırsa; sanatçı yapıtı koyar ortaya ve sonra sıra artık eleştirmene gelir. Onun görevi, her yapıtın üzerine ya bal arısı gibi ya akbaba gibi konmak ve yapıtla okuyucu arasında iletken ya da yalıtkan bir 'eleştiri tabakası' oluşturmaktır. Ben sanmıyorum ki, gerçek bir sanatçının ya da kendini bilen okurun birbiriyle iletişim kurmak için böyle bir aracıya gereksinimleri olsun. Yazar, neyi nasıl yazması gerektiği konusunda direktifler almaya gereksinim duymayacağı gibi, ne dediğini okurlarına kendisinden daha iyi aktaracak, 'hislerine tercüman olacak' bir iyiliksever de (!) tebessümle karşılayacaktır. Öyleyse nedir eleştirinin gerçek anlam ve işlevi? Ne olabilir? Eleştirinin amaçlarından biri; bir sanat görüşünü, yani bir sanat yapıtının sanatsal değerinin ölçütleri üzerine bir görüşü örneklendirmek ya da bir örnekten yola çıkarak çözümlemeler ve değerlendirmeler yapmak yoluyla böyle bir görüşü temellendirmek olabilir. ... Eleştiri için düşünülebilecek ikinci bir amaç da ya tek tek yazın yapıtlarını ya da yapıtlarıyla bir yazarı ele alarak bir edebiyat incelemesi, bir tanıtma, ele alınan yapıtlar arasında bağlantılar kurmayı ve bir sanat çizgisi belirlemeyi gözetten bir değerlendirme yapmak olabilir.

12.Bu parçaya göre bir eleştirinin/eleştirmenin amacı, görevi ve tutumu hakkında neler söylenebilir? Metinden hareketle açıklayınız.

... **Bir eleştirmenin amacı, bir eserin anlamını daha derinlemesine ortaya koymak, okuyucuyu bilgilendirmek ve eserin sanatsal yönlerini değerlendirmektir. Görevi ise hem yazarı hem de eseri tarafsız şekilde analiz edip okuyucunun bakış açısını genişletmektir.**
... **Bir eleştirmenin tarafsız, kültürlü, duyarlı ve dikkatli olması gerekir. Sanat eserini sadece içerik olarak değil, anlatım biçimi ve üslup açısından da değerlendirmelidir. Eleştirisini örneklerle desteklemeli ve okuyucuya rehberlik etmelidir.**

13-Verilen metinleri okuyunuz. Paragrafların hangi edebî türden alındığını gerekçesiyle birlikte ilgili yere yazınız.

I. METİN

Kenar tepede bir sınır kulübesi var. Ötesi Yugoslavya'dır. Sınır çizgisi Ohri gölünün ortasından geçiyor. Dağdan inerken görünen Lin kasabası suyun tâ yanında sert bir kaya parçasına oyulmuş gibidir. Otomobilden dışarı çıkıp bakıyorum. Aşağıdan yüz bin kurbağa sesi, bir fırtına sesi gibi geliyor. Artık yolumuz gölü dolanmaktadır. Büyükada tur yolu gibi, iki tarafta, daha ağaçsız, fakat aynı sırtlar...."

Gezi yazısıdır çünkü metinde gezilip görülen bir yer ile ilgili izlenimler dile getirilmiştir.

II.METİN

Beylerbeyi'nde doğmuşum, bostanlara karşı bir evde... Yıl, 1895... Babam, mühendis Süleyman Sami Bey. Yalnız çizgi adamı, rakam adamı değildi, kafa ve kalb adamı idi de... Ne güzel bir kalemi vardı. Bir kere eli kalkmadı bana... Bir kere öfke ile bakmadı gözlerime... Bir kere kaşları çatılmadı dargın dargın... İyi yetişmemi isterdi. İlkokulu bitirir bitirmez, Kuzguncuk'ta (...) mektebine yazdırdı beni: Fransızca öğreneyim diye...

Otobiyografidir çünkü metinde kişi kendi hayatını yansıtan ifadelerle yer vermiştir.

III.METİN

Gerçek anlamda Türk romanı Aşk-ı Memnu ile başlamıştır. "Türk romanında aile"den söz ederken de ilk akla gelmesi gereken romandır bu aynı zamanda. Öyleyse 20. yüzyılın hemen başında, bir İstanbul ailesi ile karşı karşıyayız şimdi. Aşk-ı Memnu Melih Bey takımının, yani bütün yaşam biçimi özellikleri ve karmaşık bireyler arası ilişkileri ile bir ailenin romanıdır. Halit Ziya Uşaklıgil, Aşk-ı Memnu'da XIX. yüzyılın sonunda yaşayan zengin ve aylak bir toplum katının yaşam biçimini, varlıklı geleneksel Türk ailesinin "Batılı" yaşama biçiminin etkisi altında çözülüp altüst oluşunu, yozlaşmasını, bu toplum katının yaşadığı ve eğlendiği yerleri (konaklar, yalılar, Boğaziçi, Büyükada, Göksu, Concordia (Konkordiya) vb.); birey olarak bütün somutluklarıyla bu toplum katının insanlarını bu insanların sorunlarını, dünyaya ve insanlara bakış açılarını, bu insanlar arasındaki ilişkileri anlatıyor."

Eleştiridir çünkü metinde Aşk-ı Memnu romanı ile ilgili bir inceleme yapıldığı görülmektedir.

"Tatar genci, kendisini tanıttı:

— Ali Bahadır Kaplanof... Kız kardeşim, Gönül Hanım Kaplanof!

Subay sakın, fakat kendisinden emin bir asker tavrı ile cevap verdi:

— Niçin Kaplanof? Kaplanoğlu demek daha uygun düşmez mi?

Ali Bahadır Bey tanışmanın ilk dakikasında, hiç beklemeden karşılaştığı bu itiraz üzerine biraz durdu ve yutkundu. Fakat kız kardeşi atıldı ve içtenlikle Tolun'un dilediği cevabı verdi:

— Subay beyin hakkı var. Taklide, benzeşmeye sebep ne? Bizim de bir büyük milletimiz, tarihimiz, varlığımız yok mu? Baştan başa bütün Asya'yı, bir kısım Afrika'yı, Fransa sınırlarına kadar Avrupa'yı işgal eden bizim ırkımız olduğu hâlde bu asaleti ne çabuk gönlümüzden çıkardık? Biz benliğimizi tanımazsak, kimse bizi tanımaya tenezzül etmez. Başkasının artığını yiyen, elbisesini giyen saygıya layık değildir...

İşte ben kartımı düzeltiyorum!"

14- Gönül Hanım adlı romandan alınmış diyalogdan hareketle Gönül Hanım'ın karakter özelliklerini yazınız.

Milli değerlerine bağlı, kendi kültürünü benimsemiş birisidir. Cesur bir kişidir, çekinmeden fikirlerini söyleyebilmektedir. Milli bilinci oluşmuş, tarihini bilen birisidir.

15.

Aşağıda Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Yaban adlı romanından bir parça verilmiştir.

(...)

Bunun sebebi, Türk aydını gene, sensin! Bu viran ülke ve bu yoksul insan kitlesi için ne yaptın? Yıllarca onun kanını emdikten ve onu bir posa hâlinde katı toprak üstüne attıktan sonra, şimdi de gelip ondan tiksilmek hakkını kendinde buluyorsun. Anadolu halkının bir ruhu vardı; nüfuz edemedin. Bir kafası vardı; aydınlatamadın. Bir vücudu vardı; besleyemedin. Üstünde yaşadığı bir toprak vardı; işletemedin. Onu, hayvani duyguların, cehaletin, yoksulluğun ve kıtlığın elinde bıraktın. O, katı toprakla kuru göğün arasında bir yabanî ot gibi bitti. Şimdi elinde orak, buraya hasada gelmişsin! Ne ektin ki, ne biçeceksin?.. Bu ısırganları, bu kuru dikenleri mi? Tabii ayaklarına batacak. İşte, her yanın yarılmış bir halde kanıyor ve sen, acıdan yüzünü buruşturuyorsun. Öfkeden yumruklarını sıkıyorsun. Sana ıstırap veren bu şey, senin kendi eserindir, senin kendi eserindir.

(...)

Parçada anlatıcı Türk aydınını hangi konuda eleştirmektedir? açıklayınız.

Anlatıcı, Türk aydınını Anadolu'yu ve Anadolu insanını iyi tanımamakla eleştirmektedir. Anadolu ve Anadolu insanı için bir fedakarlıkta bulunmayan, onların ruhuna dokunmayan aydınların gereksiz yere o insanlardan bir şeyler beklemesini eleştirmektedir.

16.

Aşağıda Latife Tekin'in Sevgili Arsız Ölüm adlı romanından bir parça verilmiştir.

O zamana kadar Alacüvekliler, bir yerden bir yere eşek sırtında gitmeye bile pek alışık değillerdi. Gidip geldikleri yerler kasaba dışında iki adımlık yoldu. Kasabaya da öyle sık gidip geldikleri yoktu zaten. Üstelik bu uzun yolu kısaltmak için iyi de bir kolaylık bulmuşlardı. Köyden çıkar çıkmaz arkalarından azgın bir boğa geliyormuş gibi seğirtiyorlardı. Bitkin düşünce kocaman bir kayayı sırtlayıp bir zaman tıslaya tıslaya yürüyorlardı. Kayayı bir yana atar atmaz kendilerini kuş gibi hafiflemiş hissediyor, yeniden seğirtiyorlardı. Bu yüzden otobüse karşı korkularını çabucak atamadılar. Ama otobüsle yolculuk etmenin zevkine varınca da yürümenin ne kadar yararsız ve yorucu bir iş olduğunu çok çabuk anladılar. Tarlaya, bağa, hatta ağla bile otobüsle gidip gelmeye başladılar. Doğrusu, Huvat'ın şimdiye kadar köye getirdiği yeni şeyler içinde otobüsün üstüne yoktu. İlk kez, bir soba getirmişti. Sobayı, insanları kışın tandır başına toplaşmaktan kurtaracak önemli bir icat olarak kabul etmişti. Ama köylüler, sobayı öyle soğukkanlı karşılamışlardı ki Huvat deliye dönmüştü. Başına toplananlara sobanın yararını anlatabilmek için bir ton dil dökmüş, ayağının tozuyla yarım samanlık keven otunu yakıp kül etmişti. O kızgınlıkla köyden çıkıp gitmiş, bir daha adımını atmayacağına dair su gibi yemin içmişti. Ama günün birinde koltuğunun altında kocaman bir kutuyla çıkıp geldi. Konuşan kutu Alacüvek'in altını üstüne getirdi. Herkes uykudan, yemeden içmeden kesildi. Korkudan yüreği ağzına gelen iki gelin çocuk düşürdü. Köyün yarısından çoğu radyonun başında fenalık geçirdi.

Bu parçadan hareketle anlatılan dönemin özellikleri ile ilgili neler söylenebilir? Açıklayınız.

Anlatılan dönemde köyde yaşayanlar ulaşım için ya yürümeyi ya da eşekleri tercih etmektedir. Günlük yaşamlarında tarla, bağ, bahçe ve hayvancılık gibi işlerle meşgul olmaktadır. Bir süre sonra köye otobüs gelmiş ve onunla yaşamayı da öğrenmişlerdir. Köydekilerin yaşadıkları evlerde ısınmak için tandır ocakları kullanılmaktadır. Bu ısınma yöntemi sobanın köye gelmesiyle zor da olsa değişmiştir. Anlatılan dönemde köylüler radyo ile tanışmışlar ve bu durum köyde büyük bir olay olarak algılanmıştır.

17.

Frankfurt'a gelene herkesin sorduğu şunlardır:

- Eski şehri gezdin mi?
- Roçild'in evine gittin mi?
- Goethe'nin evini gezdin mi?

Frankfurt şehri, meşhur zengin Roçild'in ve şair Goethe'nin vatanı olmakla iftihar eder. Vardığım ilk günü Goethe'nin evine koştum. Romanyalı hasta arkadaşım ile beraber.

Gün pazardı. Eski bir İstanbul sokağını andıran gürültüsüz, tenha, temiz, loş bir sokakta eski bir sokakta, eski bir İstanbul konağının tokmaklı kapısı önünde durduk ve bir elektrik zilin düğmesine dokunduk. Goethe, ne kadar büyük bir şair olursa olsun, ölümünden yüz sene sonra, bütün duvarları, bahçeleri, meydanları taze sarı çiçeklerle dolduran bu neşeli ve güneşli sonbahar sabahında loş bir sokaktaki loş evinde kendine yeter bir müşteri kalabalığı bulabileceğini pek de umuyorum.

Bu parça hangi metin türüne aittir? Bu metin türünü iki özelliğini yazınız.

Gezi yazısıdır. Gezi yazılarında amaç bir yeri tanıtmaktır. Gezi yazılarında açıklayıcı ve betimleyici anlatım bir arada kullanılır. Gezi yazılarında bir yerin tarihi, turistik özelliklerinin yanında kültürü, coğrafyası, nüfusu da anlatılır.

18.

Ey güzel kapına dermana geldim,
Derûnumda bir onulmaz yâre var,
Dertlerime derman ben seni buldum
Senden gayri bana kimden çare var.

Bu dördünlüğün ahenk unsurlarını ilgili alana yazınız.

Nazım birimi:..... **Dörtlük**

Ölçüsü:..... **11'li hece ölçüsü**

Dizilişine göre kafiye seması:..... **Çapraz uyak düzeni(abab)**

Kafiye türü:..... **Yarım uyak(l) ve zengin uyak(are)**

Redif:..... **-dim, -dum, var** ..

19. Aşağıda Sait faik Abasıyanık'ın Karanfiller ve Domates Suyu adlı hikayesinden bir parça verilmiştir.

"Kaya bitip de yumuşak, esmer, pembe bir funda toprağı bir karış meydana çıkınca bir meşe palamudunun korkunç yılan gibi kökü önüne çıkardı. Onu sökünce orman memurunu karşısında bulurdu. O gidince zehirli bir diken başparmağını şişirirdi; kazma körlenir, kürek bulamaz, taş dağ gibi yığılırdı. İnsan büyüklüğünde bir kaya, yumuşak toprağın üstünde, altındaki bir insan büyüklüğünde cüssesini hiç belli etmeden yosunlu yüzüyle dikilir. Ormanları, tırnakları, ayakları, göğsü, sırtı, bütün kuvvetiyle dayanır, onu yener, yıkar. Kazma iş görmediği zaman yumruğu, yumruğu yetmediği zaman parmakları, parmakları kalın geldiği zaman tırnakları ile toprağı tirmalardı..."

Bu parçada hangi anlatım tekniği kullanılmıştır?

..... **Geriye dönüş tekniği kullanılmıştır.** .....

20. Aşağıda Yaşar Kemal'in Hançer adlı hikayesinden bir parça verilmiştir.

O gün, ikindiye kadar ...**karşık**... yoldan geçenler, tarlaların ortasında, güneşin altında, **dümdüz** bir hasır gibi alabildiğine ...**uzanmış**..... ovada biraz öne doğru .....**eğilmiş**..... adamı kıpırdamadan dururken gördüler.

Adamın gözleri kapalı... Bir ceviz ağacının altında üç yaşında, dişleri bembeyaz, gülen, ...**emekleyen**... bir çocuk... Çocuk sevinçle anasının boynuna atılır. Çocuk ter içindedir. Yüzünden gözünden terler süzülür. Çocuğun gömleği yırtılmış, çocuk ağlar... Nedense hep ağlar. Sonra .....**genç**.... kadın tarladan döner. Dudakları yarılmış.

Hikâyelerde betimleyici anlatıma sıkça başvurulur ve bunun için de sıfatlardan yararlanılır. Yukarıdaki parçada boş bırakılan yerlere uygun sıfatları getiriniz. Hikâyeyi beş cümle ile devam ettiriniz.

UYARILAR

1-Bu temadaki konuların dışında 3.temadaki hikaye konusundan ve gezi yazısından da sorular sorulacak.

2-Senaryolara göre iki soru 3.temadan çıkacak. Bu soruların bir tanesi yazma sorusu olabilir. Burada bir hikayenin tamamlanması, gezi yazısı yazdırma gibi sorular tercih edilebilir.

3-Okullar senaryolara tam anlamıyla uymayabilir. Bu durumda yazma sorusu ne olabilir? Eleştiri yazmanız istenebilir. Anlatım tekniklerinden(iç konuşma, iç monolog vb.) bir tanesini kullanarak kısa bir yazı yazmanız istenebilir. İç monolog ile yazılmış bir yazıyı iç çözümlemeye dönüştürünüz diyebilirler. Otobiyografinizi kısaca yazmanız istenebilir.

4-Gezi yazısı 3.temanın ana konusuydu. Bu konuda kesinlikle soru gelecektir. Gezi yazısının özelliklerini, üslup özelliklerini bilmelisiniz.

5-Hikaye konusu da 3.temaya ait bir konuydu. Bu konuda öğrendiklerinizin çoğunu roman konusunda da işledik. Bu yüzden anlatım biçimleri, anlatım teknikleri, bakış açısı gibi başlıklara dikkat etmelisiniz.

6-Tiyatro konusu ayrıntılı şekilde işlenmedi ama bazı okullar bu konuyu ayrıntılı olarak işlemiş olabilir. O halde tiyatro ile romanı karşılaştırmalı olarak sorabilirler. Özellikle tiyatro ile romanın üslup bakımından karşılaştırması sorulabilir.

7-Sıfatlar ve zarflar konusunu işlediyseniz bu konulara da dikkat etmelisiniz. Betimleme yaparken sıfat ve zarf kullanmak gerekiyor. Bu konular etkinliklerde "niteleyici sözcükler" şeklinde karşımıza çıkmıştı. Öğretmenleriniz bu konuları ayrı bir soru olarak sormayı da tercih edebilir.

8-Noktalama işaretleri sorusu gelebilir. Konu tekrarı yapmanızda fayda var.

9-Yazım kuralları sorusu da ayrı bir soru olarak gelebilir. Dikkat etmelisiniz.

10-3.temada işlediğimiz hikaye konusunun içinde şiirde ahenk unsurlarını da anlattık. Hatta MEB bu konuda ülke geneli yazılısında size soru sordu. Öğretmenleriniz bu konuda tekrar soru sormayı tercih edebilir. Bu konuya da dikkat.

11-Çalıkuşu romanı ile ilgili özel sorular sorulabilir. Bu roman ile ilgili etkinlikler yapıldı, derste mutlaka bu romanın içeriği ve üslubu ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Bu yüzden Çalıkuşu romanı önemli.

11-3.tema ile ilgi daha önce notlar paylaşmıştım. O notlardan da yararlanabilirsiniz.

HEPİNİZE BAŞARILAR DİLİYORUM.